

«Filant i desfilant».

Font: *Caràcters* / Maria Planellas

Fa poc em vaig rellegir *Lo somni* de Bernat Metge, i m'hi acostava com a lectora no pas d'una peça unitària, sinó d'un conjunt de fragments heretats de l'antiguitat, cosits entre ells i dotats del geni i l'originalitat del canceller: els elements abandonaven els seus primitius orígens per esdevenir quelcom diferent... I sí, és just dubtar de la relació que pot tenir un autor que coqueteja amb l'humanisme des d'un calabós medieval amb el primer llibre d'un jove poeta del segle XXI, però tot arribarà.

QUANTA AIGUA CLARA
ALS ULLS DE LA VEÏNA
JAUME COLL MARINÉ

1964POESIA

Quanta aigua clara als ulls de la veïna és un recull breu —trenta-vuit poemes—, lligats entre ells però a la vegada independents els uns dels altres, que partint de la simplicitat de la vida quotidiana i sobretot de pagès, semblen voler comunicar alguna cosa transcendent al lector, que seduït pel poema introductorí va passant planes, potser per buscar un contingut, potser hipnotitzat pels ritmes i la musicalitat. La lectura no es fa pesada, tot i que a cada moment van apareixent *auctoritates* de la tradició literària. Així ens atensem a la darrera pàgina amb comoditat i una idea molt poc concreta del que hem llegit. Es pot repetir l'experiment i fins i tot anar marcant les influències com qui busca paraules en una sopa de lletres —l'autor és humil i no se n'amaga—, però la sensació seguirà essent la mateixa, indefinida, tal vegada marcada per una mica de buidor. És fàcil ara

preguntar-se si la literatura postmoderna, paradoxalment, té sentit només per uns pocs —o no— privilegiats. Al cap i a la fi, què és la postmodernitat? Una crisi. I una crisi no es pot entendre fins que es troba la clau per desxifrar-la. Una clau que pot ser banal o desviada, però necessària per a la comprensió individual. En aquest cas concret, la clau utilitzada ha estat Bernat Metge. Quina opció li queda a un artista quan mira la tradició que el precedeix i s'adona que tot el que voldria escriure ja ha estat escrit? El medieval i el postmodern escullen el mateix —per raons diferents, però això tant se val—: el seu recurs és devorar la literatura anterior i, en la mesura que poden, reescriure-la. L'actitud de Metge davant Boeci, Ciceró i Sèneca, *mutatis mutandis*, no és molt diferent de la de **Jaume Coll** enfront de Baudelaire, Eliot o Foix; i igual que el prosista sembla avergonyir-se dels préstecs de Boccaccio, tampoc el poeta no sembla gaire disposat a reconèixer la paternitat de Maragall, per més que aquest bategui darrere de més d'un poema.

En tot cas, el paral·lelisme entre Metge i Coll s'acaba aquí, és a dir, en la relació que tots dos tenen vers la tradició.

Què més podem dir d'aquest llibret de poemes? Té com a protagonista la natura, una potència gairebé mítica que crida i sent per la veu poètica l'atracció d'allò que és

desconegut i alhora reconduïble al mateix origen, com l'*Unheimlich* freudià. Tanmateix, a diferència de l'èpica verdagueriana, el món natural apareix despulrat de poder, desarmat, i el simbolisme no té la violència romàntica: una finestra d'estiu és suficient per protegir-nos de tots els perills de la nit, i el lector, la lectora pot contemplar, sa i estalvi, com la boira ho engoleix tot des de Muntanyola. A més a més la liquiditat del llenguatge i l'harmonia de sons acostren la realitat a un possible sentit ocult darrere cada cosa; i així com el «cafè» conviu amb «el sol d'algun dia viscut», la llet de les cabres que es vessa esdevé metàfora ontològica, i un grup de senglars que furga el terreny prop de casa ens duu a albirar alguna veritat impronunciable. Encara que no es pugui jutjar un poeta pel seu primer llibre, cal dir que aquest no en sortiria malparat. És un recull coherent i d'una certa solidesa, la unitat no el fa repetitiu, i les constants referències literàries mostren un gran coneixement de la tradició: l'única pregunta que cal formular-se és si l'autor serà capaç d'assimilar-la, à la manière de Petrarca, o si se'n deixarà dominar.

Maria Planellas